

Interiérové rastliny

T. Reháčková: Interior Plants. Život. Prostr., Vol. 31, No. 3, 129–132, 1997.

Plants fulfil various functions in our environment. In the living space of the interior, plants fulfil principally these functions: architectural, aesthetical, hygienic, psychological. The space in our flats is divided into individual rooms with a number of various functions. The assortment of interior plants is so wide today that there is no problem to choose among them one for all conditions. The history of interior plant growing has a deep tradition in Slovakia. Interior plant could be further subdivided into either flower or leaf plants. Although artificial flowers are fashionable at present, they can never replace the functions of live plants. Moreover their function is only aesthetical which is also questionable. Balcony is a part of the flat as well and we can use the balcony for the growing of various plants, e. g. annuals, rock plants, low-lying shrubs. The interior plants should become inseparable part of our living space of interior.

„Životné prostredie je tá časť sveta, s ktorou je človek vo vzájomnom pôsobení, t. j., ktorú používa, ovplyvňuje a ktorej sa sám prispôbuje“ (Seko a kol., 1992). V zmysle tejto definície je to práve obytné prostredie, s ktorým je človek v najtesnejšej interakcii, najviac ho využíva a ovplyvňuje, je miestom, kde trávi podstatnú časť času. Keď k tomu prirátame čas strávený na pracovisku, zistíme, že väčšinu života prežijeme v umelo vytvorenom prostredí. Človek sa však pôvodne vyvíjal v prírode. Bez kontaktu s ňou sa jeho život stáva pustým a jednotvárnym. Práve interiérové rastliny predstavujú významné prepojenie medzi uzavretým priestorom a voľnou prírodou.

Rastliny majú v životnom prostredí človeka rôznorodé nezastupiteľné funkcie. Ako súčasť obytného prostredia rastliny majú význam hlavne z hľadiska architektonického, estetického, hygienického a psychického.

- Pod funkciou **architektonickú** rozumieme využívanie rastlín pri dotváraní celkového architektonického zámeru bytu, resp. interiéru. Môžeme ich využiť napr. pri členení priestoru. Veľmi často sa napríklad používajú deliace policové steny s rastlinami na rozčlenenie miestnosti na viac funkčných častí.

- **Estetická funkcia** je určená vlastnou krásou každej rastliny. Rastliny, či už jednotlivito alebo v skupinách, významným spôsobom skrášľujú obytné prostredie. Tu je dôležité pripomenúť, že aj nádoby, v ktorých ich pestujeme, môžu ovplyvniť celkový estetický dojem.

- **Hygienická funkcia** rastlín úzko súvisí s fyziologickými procesmi, ktoré prebiehajú v rastlinnom organizme. Je to hlavne fotosyntéza a dýchanie. *Fotosyntéza* je základným pochodom v rastlinnom organizme, keď sa prijatá slnečná energia premieňa na energiu chemických väzieb. Pri fotosyntéze sa energia akumuluje, zároveň

1. Šachor striedavolistý (*Cyperus alternifolius*) spotrebuje veľké množstvo vody

2. Roicissus kosoštvorcový (*Rhoicissus rhomboidea*) na treláži z bambusových paličiek

rastlina uvoľňuje do ovzdušia značné množstvo kyslíka. *Dýchanie* je jednou z najcharakteristickejších vlastností živých organizmov. Tento proces prebieha nepretržite, rastlina pri ňom spotrebúva kyslík a vydychuje oxid uhličitý. Fotosyntéza a dýchanie predstavujú dve stránky jedného procesu.

Pre človeka, ktorý nadmerne zle znáša suchý vzduch v priestoroch s ústredným kúrením, je významný proces *transpirácie* – teda vyparovania vody z povrchu rastlín. Listy a zelené stonky rastlín neustále vydávajú do ovzdušia vodu vo forme vodnej pary. Určite mnohí z vlastnej skúsenosti vedia, aké množstvá vody sú schopné niektoré druhy rastlín spotrebovať (napr. šachor – *Cyperus*, obr. 1), pričom len časť tejto vody sa zabuduje do rastlinného organizmu, zvyšok sa v procese transpirácie vo forme vodnej pary dostáva do ovzdušia.

Zvlhčováním vzduchu sa aj významne znižuje prašnosť prostredia. Vo vlhkom vzduchu je polietavosť prachových častíc nižšia a aj listy rastlín do značnej miery zachytávajú prach.

V obytnom prostredí sa vyskytujú rôzne cudzorodé chemické látky. Najčastejšie spomínanou škodlivinou je formaldehyd, ktorý je o. i. súčasťou lepidiel používaných v nábytkárskom priemysle. Literárne pramene udávajú, že niektoré interiérové rastliny, napr. monstera (*Monstera deliciosa*), potosovec zlatý (*Raphidophora aurea*) a pod. sú schopné formaldehyd zo vzduchu zabudovávať a využívať v metabolizme, a tým významne znižujú jeho obsah v ovzduší.

Niektoré rastliny sú známe svojimi bakteriocídnymi účinkami. V našich klimatických podmienkach sa preto pestujú v interiéroch eukalypty, napr. *Eucalyptus gunii*, *Eucalyptus perriniana*.

• **Psychologická funkcia** – máme na mysli spolupôsobenie troch spomínaných funkcií. Vhodne architektonicky členené a esteticky dotvorené najbližšie životné prostredie človeka – bytové prostredie – priaznivo pôsobí aj na psychiku človeka.

Pestovanie interiérových rastlín má na Slovensku pomerne dlhú tradíciu. Medzi najznámejšie a najdlhšie pestované druhy určite patria muškáty, hlavne muškát krúžkovaný (*Pelargonium zonale*) a rozmarín (*Rosmarinus officinalis*). Ešte donedávna zdobili každé dedinské okno. Dnes ich nahrádzajú módne štítovitolisté (padavé) muškáty (*Pelargónium peltatum*). Veľmi často sa pestovali aj rôzne liečivé byliny a korenia, ktoré sa využívali v kuchyni. V mestách, hlavne v meštianskych a šľachtických domoch sa pestovali palmy a citrusy a mnohé iné exotické rastliny, privázané zo zámorských ciest. V zimných záhradách, presklených verandách a chodbách sa veľmi dobre darilo aj rôznym druhom begónií, aspidistrám, fuksiám, lipke africkej, oleandrom. Tieto kedysi bežné druhy sú dnes zriedkavé, lebo na prezimovanie vyžadujú teplotu okolo 10–12 °C. V bytoch s ústredným kúrením takéto podmienky ťažko dosiahnuť.

Najčastejšie pestované interiérové rastliny môžeme rozdeliť na dve hlavné skupiny, podľa toho, či sú okrasné listami alebo kvetmi.

Rastliny okrasné listom (najčastejšie pestované druhy)

Cyperus alternifolius – šachor striedavolistý
Chamaedorea elegans – chamédorea úhľadná
Codium variegatum – krotónovec strakatý
Crassula obligua – tučnolist šikmý
Chlorophytum comosum – zelenec chocholatý
Diffenbachia hybr. – difenbachia hybr.
Dracena deremensis – dracéna deremská
Ficus benjamina – fikus lesklý
Ficus elastica – figovník kaučukový
Monstera deliciosa – monstera skvelá
Pandanus weitchii – pandanus veitchovej
Raphidophora aurea – potosovec zlatý
Rhoicissus rhomboidea – roicissus kosoštvorcový
Zebrina pendula – tradeskancia previsnutá

Priestor bytu sa člení na miestnosti s rôznym funkčným využitím. Celkový dojem jednotlivých miestností môžeme umocniť práve bytovou zeleňou. Sortiment interiérových rastlín je v súčasnosti taký široký, že nie

Rastliny okrasné kvetom (najčastejšie pestované druhy)

Begonia cuculata – begónia vždykvitnúca
Clivia miniata – klívia červená
Cyklamen persicum – cyklámen perzský
Fuchsia hybrida – fuksia hybr.
Hibiscus rosa-chinensis – ibištek čínsky
Hippeastrum hybridum – amarylka hybr.
Impatiens walleriana – netýkavka sultánska
Kalanchoe blossfeldiana – kalanchoa Blossfeldova
Pelargonium grandiflorum – muškát veľkokvetý
Rhododendron simsii – rododendron-azalka
Senecio cruentus – starček cineráriový
Streptocarpus hybridus – streptokarp hybridný
Saintpaulia ionantha – senpólia fialková
Sinningia speciosa – sinningia okrasná

je problém vybrať vhodné rastliny do akéhokoľvek priestoru. Od extrémne oslnených a suchých stanovíšť, nachádzajúcich sa hlavne na vyšších poschodiach panelových domov, cez priestory osvetlené intenzívne len v určitú dennú dobu až po tienisté, na sever orientované miestnosti.

Do veľkoryso riešených interiérov sa môžu umiestniť aj mohutné rastliny – hlavne rôzne druhy paliem a fikusov.

Väčšina ľudí má však opačné starosti – umiestniť rastliny v stiesnených priestoroch panelákových bytov. Keď sa teda potešenia z pestovania interiérových rastlín nechceme vzdať ani keď nemáme priestor nazvyš, volíme pre ne aj trochu neštandardné umiestnenie. Tiež sa musíme orientovať na druhy, ktoré nepresahujú priestorové možnosti nášho bytu. Môžeme využiť väčšinu druhov, ktoré vytvárajú dlhé výhony, napr.: roicisus, potosovec, tradeskanciu a pod. Umiestňujeme ich na skrine, police, kuchynskú linku a výhony necháme padať smerom dolu. Takéto rastliny môžeme pestovať aj na kmienu alebo treláži. Kmienu sa obalia machom a rastlina sa potom obtáča okolo takejto opory, samozrejme s našou pomocou. Alebo si môžeme zhotoviť "minireláž", napr. z bambusových paličiek (obr. 2) a na nej pestovať spomínané druhy rastlín. Takéto efektívne riešenie navyše nezaberá veľa miesta.

Na pestovanie rastlín môžeme tiež využiť okenné parapety – hlavne pre svetlomilné druhy – napr. ibištek (obr. 3), amarylku, kaktusy (obr. 4) a sukulentu. Aj na pracovnom stole alebo v rohu kuchynskej linky sa určite nájde miesto napr. pre črepník s kvitnúcou senpóliou.

Výber druhov do jednotlivých miestností bytu závisí od osobného vkusu obyvateľa. Najčastejšie sa rastliny sústreďujú v obývacej izbe, ktorá spravidla býva najväč-

3. Kvet ibišteka čínskeho (*Hibiscus rosa – chinensis*) je veľmi dekoratívny

šou miestnosťou v byte. Rastliny tu umiestňujeme hlavne z estetických dôvodov. Do moderne zariadených interiérov sa hodia rastliny výrazných tvarov, ako napr. juka obrovská (obr. 5), krotónovec, echmea a pod.

Ani spálne a pracovne by nemali ostať bez zelených rastlín – tam by mali byť hlavne pre ich hygienické pôsobenie, teda schopnosť zvlhčovať ovzdušie a pohlcovať škodlivé látky.

V detskej izbe umožnia deťom vytvárať si vzťah k živej prírode. Rastliny potrebujú stálu opateru, treba ich zalievať, hnojiť, presádzať. Deti sa tak naučia, že príroda potrebuje našu pozornosť a starostlivosť. V detskej izbe však neumiestňujeme jedovaté rastliny, napr. difenbachiu alebo krotónovec.

Ani v kuchyni by rastliny nemali chýbať. Keďže tam zväčša nebýva miesta nazvyš, orientujeme sa hlavne na pestovanie takých druhov, ktoré kuchyňu nielen skrášia, ale môžeme ich použiť aj pri varení.

4. Kaktus (*Ferocactus*) patrí k svetlomilným druhom rastlín

Rastliny vhodné na pestovanie v kuchyni

Capsicum annuum – paprika ročná
Rosmarinus officinalis – rozmarín lekársky
Allium schoenoprasum – pažítka
Petroselinum crispum – petržlen kučeravý

Keď hovoríme o obytnom prostredí, nesmieme zabudnúť ani na balkón alebo loggiu ako na rozšírené prostredie bytu. Nemusia byť len skladiskom nepotrebných vecí. Balkóny a loggie môžeme využiť na pestovanie rôznych rastlín, či už letničiek alebo aj trvaliek, skalničiek, nízkych ihličnatých a listnatých kríkov a popínaviak, poskytujú príležitosť uplatniť fantáziu a využiť kombinácie rôznych typov rastlín. Ak chceme dosiahnuť celoročný efekt, použijeme niektoré z nízkych ihličnanov a stálozelených kríkov. Farebne najefektnejšie sú však kombinácie bohato kvitnúcich letničiek. Estetický účinok je síce krátkodobý, ale môžeme každý rok pestovať iný druh, sortiment ponúkaných rastlín je široký.

V posledných rokoch sa stali veľmi módnymi umelé kvety. V umelo vytvorenom prostredí sú však len ďalším prvkom, ktorý ešte zvyšuje jeho umelosť. Umelé kvety neplnia žiadnu z funkcií, ktoré sme spomínali pri živých rastlinách. Do interiérov sa síce umiestňujú z estetických dôvodov, ale ich estetická hodnota je zväčša pochybná. Veľmi často sa z nich stávajú len "lapače prachu" a pôsobia veľmi neesteticky. Žiaden umelý kvet nemôže

5. Juka obrovská (*Yucca elephantipes*) má výrazný tvar

Najčastejšie pestované letničky

Begonia tuberhybrida – begónia hľuznatá
Begonia semperflorens – begónia vždykvitnúca
Pelargónium zonale – muškát krúžkovaný
Pelargonium peltatum – muškát štítovolistý
Petunia x hybrida – petúnia hybridná
Portulaca grandiflora – portulaka veľkokvetá
Tagetes erecta – aksamietnica vzpriamená
Tagetes patula – aksamietnica rozložitá
Tropaeolum majus – kapucínka väčšia
Verbena x hybrida – železník hybridný

nahradiť komplexné pôsobenie živej rastliny, vždy ostane len náhradou, často pôsobiacou gýčovo. Mali by sme všade, kde sa to len dá, uprednostňovať živé rastliny. Ak sa z rôznych dôvodov pre umelé kvety predsa len rozhodneme, vyvarujme sa aspoň neprírodzene sfarbených listov a kvetov! Tam, kde sa nedarí živým rastlinám, sú potom vhodnejšie sušené kvety, ktoré, aj keď v neživej forme, predsa len reprezentujú prírodu. Môžeme si ich počas vychádzok nazbierať sami a po vysušení použiť na aranžovanie. Výborne sa dajú využiť rôzne druhy tráv, vetvičky krov a stromov, šišky a pod., ako aj rôzne kvety a plody zo záhrady, napr. ruže, hortenzie, makovice.

***

Interiérové rastliny by sa mali stať neoddeliteľnou súčasťou každej domácnosti. Kultúru bývania necharakterizuje len ústredné kúrenie a iné technické vymoženosti. Kultúra bývania, to sú aj rastliny, ktoré pestujeme pre potešenie z ich krásy. Spôsobujú nám radosť a zadosťučinenie, ak pekne rastú a dobre sa im darí. Rastliny v domácnosti sú symbolom prírody, pripomínajú jej neustálu premenlivosť v čase i formách. Zúčastňujú sa na vytváraní tej správnej atmosféry – atmosféry domova.

Literatúra

- Brookes, J., 1992: Príjemný život s kvetinami. Príroda, Bratislava, 287 pp.
 Lelkes, L. a kol., 1981: Naše izbové kvetiny. Príroda, Bratislava, 273 pp.
 Seko, J. a kol., 1992: Náuka o ochrane krajiny. PRIF UK Bratislava, 143 pp.
 Šebánek, J. a kol., 1982: Biologie zemědělských rostlin. SPN Praha, 243 pp.